

Qui volia matar el prior?

Sergi Rexach publica la crònica d'un crim fallit del segle XIV al monestir de Sant Miquel de Cruïlles i elabora un estudi sobre com funcionava la justícia episcopal

El 5 de maig del 1353, al monestir de Sant Miquel de Cruïlles van succeir uns fets, aquell dia i en anteriors, que van acabar en un procediment criminal a la cúria episcopal de Girona que van treure a la llum un dels episodis més foscos de la història d'aquell centre monàstic vingut a menys per la crisi del segle XIV. Allà, en aquell entorn de reclusió espiritual, va tenir lloc un intent de crim fallit. De fet, en van ser més d'un, els que van emprendre tres monjos contra el prior.

Tot està documentat en un manuscrit que recull el procés judicial que es va fer al cap d'uns mesos, el qual revela una ambició de poder a través de mecanismes diguem-ne poc cristians. Això i molt més és el que desgrana exhaustivament a partir dels documents originals Sergi Rexach Camps al llibre titulat Els monjos del monestir de Sant Miquel de Cruïlles i la justícia: crònica d'un assassinat fallit (1353), que edita Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

Va ser quan cursava un màster en cultures medievals a la Universitat de Barcelona que Sergi Rexach Camps (Girona, 1995) va començar a indagar amb profunditat el sumari i la documentació relativa a un procés criminal dut a terme els últims mesos del 1353 i el gener del 1354. Malgrat no ser gaire extens, i ben assessorat pels historiadors Elvis Mallorquí i Rosa Lluch, l'investigador va saber trobar-hi les claus per establir un estudi sobre les bases del funcionament del tribunal de la cúria episcopal de Girona en una causa judicial que mai ha estat estudiada.

Un procés, com ell mateix explica, que va comptar amb diversos testimonis i moltes proves presentades contra fra Ponç Pagès i fra Guillem Tomàs, acusats d'atemptar contra la vida del prior del monestir, fra Pere Llapart. Un tercer, segurament l'inductor del crim, fra Ferrer Rossés, no va ser jutjat perquè segons sembla va aconseguir fugir a la cort papal d'Avinyó, d'on va tornar al cap dels anys amb el càrrec ja lligat d'abat del monestir de Breda. Un cas tan complex que l'historiador reconeix que el va haver de desplegar en una pissarra talment com ho fan a les pel·lícules o sèries com C.S.I.

Tampoc calia novel·lar-lo, perquè només pel fet de descriure com van ser els intents per posar fi a la vida del monjo –"Cadascun més desesperat"–, el lector queda enganxat a la lectura, que no deixa de ser un estudi històric: primer, quan l'intenten enverinar –cal tenir en compte que no es feien autòpsies a l'època i si la víctima moria es donava per fet que eren causes naturals–; en segon lloc, empenyent-lo en una bassa de peixos –la piscifactoria del centre monàstic–, i ja finalment apunyalant-lo. No se'n van sortir i el jurat els va condemnar a set anys a pa i aigua a la presó de la Bisbal, no sense que abans d'estar reclosos passessin per un procés de vergonya pública, sent exposats i humiliats amb el cap rapat dalt d'una escala durant un dia.

Rexach, que ara s'endinsarà a analitzar una trentena de casos més amb delictes de sang per continuar investigant sobre el tema jurídic, considera que a partir d'aquest treball s'atreveix a dir que la justícia episcopal era "més garantista" que no pas la justícia secular, "on tot acaba passant per la interpretació d'un jutge". També, com a hipòtesi, és del parer que el dret canònic segurament va marcar l'elaboració posterior del dret català. Aquesta percepció de major garantia dels procediments episcopals "queda reforçada pel seu objectiu

penitencial, correctiu i de reinserció del clergue delinqüent”, comenta l'autor.

Crims als monestirsEl relat inevitablement recorda el novel·lat per Umberto Eco a El nom de la rosa, en un monestir on passaven els crims inspirat en el de Sant Miquel de Clusa, a Torí (Itàlia), que casualment és del que depenia el de Sant Miquel de Cruïlles. Rexach remarca que no són fets tan extraordinaris, perquè, com explica, la violència és una pràctica que es manifesta molt en la societat baixmedieval, fins al punt que estava completament normalitzada. “Hem vist sèries com Joc de tronsen què hi ha lluites de poder entre reis i nobles, però als monestirs també trobem lluites d'ambició com les que s'establien entre grans regnes. El crim és una de les pràctiques que acompanyen l'ésser humà i les societats des dels seus orígens, amb variants de mètode, però no en l'essència, i, és clar, la diòcesi gironina també es veia afectada per aquesta realitat”, precisa Rexach.

Amb aquest llibre, l'historiador ens convida a descobrir un viatge que mostra el costat fosc de la societat medieval i els mecanismes de les institucions per evitar-ho. Que donaria per a un episodi de Crims [http://www.ccma.cat/catrado/alacarta/crims/any-1353-enveja-embolics-amorosos-i-lluites-de-poder-un-cas-al-pur-estil-d-el-nom-de-la-rosa/audio/1149172/]? Doncs sí, sense anar més lluny ja n'ha donat un de sencer que es pot trobar al pòdcast del programa radiofònic que condueix Carles Porta, al qual no se li escapa ni una crònica negra. Encara que hagi succeït fa set segles.

El llibre es presentarà dimarts 7 de febrer a la Llibreria 22 de Girona, en un acte on participaran Mireia Bonaventura (guionista de Crims), Josep Capdeferro (UPF) i l'autor.

Publicat a:

- El Punt Avui. Girona 28-01-2023, Pàgina 25
- El Punt Avui. Nacional 28-01-2023, Pàgina 15

Font del document: <http://www.elpuntavui.cat/cultura/article/19-cultura/2244104-qui-volia-matar-el-prior.html>